

Логіка

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Логіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми Менеджмент підприємства, спеціальності 073 Менеджмент.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні закони та форми мислення традиційної логіки.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна «Логіка» тісно пов'язана з навчальними дисциплінами «Філософія», «Історія та культура України», «Правознавство», «Соціологія», «Політологія», «Психологія».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Логіка» є формування теоретичної та методологічної основи для розвитку і вдосконалення логічної культури та інтелектуальних здібностей здобувачів вищої освіти, забезпечення ефективним логічним інструментарієм для розв'язування професійних завдань практичного характеру.

1.2. Основні завдання вивчення навчальної дисципліни «Логіка» є розуміння основ правильного логічного мислення, законів та форм логічного мислення, виявлення та аналіз структурних елементів понять, суджень, умовиводів, доведення та спростування, їх застосування для аналізу професійних практичних ситуацій.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні **компетентності**:

загальні:

здатність реалізувати свої права і обов'язки як члени суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;

здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

1.4. Програмні результати навчання:

Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя..

Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

На вивчення навчальної дисципліни «Логіка» відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і значення логіки

Основні значення поняття «логіка». Визначення предмета науки логіки: поняття логічної форми та логічного закону. Основні поняття і категорії формальної логіки.

Особливості формальної логіки як науки. Поняття про основний метод науки логіки – метод формалізації. Поняття методу формалізації у широкому та у вузькому значенні слова. Історичний розвиток методу формалізації та його вплив на становлення історичних типів науки логіки.

Характеристика основних історичних етапів розвитку науки логіки: традиційна (аристотелівська) логіка і символічні (класичні і некласичні) логіки.

Місце науки логіки в системі філософських наук. Значення культури логічного мислення в пізнавальному процесі та в життєдіяльності людини.

Тема 2. Основні закони традиційної логіки

Загальна характеристика логічного закону. "Логічний закон" в традиційній (аристотелівській) і в сучасних символічних (класичній та некласичній) логіках.

Основні формально-логічні закони: закон тотожності, закон несуперечності, закон виключеного третього, закон достатньої підстави (визначення, формальні вирази, особливості вимог, логічні помилки при порушенні даних законів).

Тема 3. Поняття як форма логічного мислення

Загальна характеристика поняття як форми мислення. Поняття, слово, термін. Логічна структура поняття. Види понять по змісту і об'єму.

Логічні операції над змістом поняття: визначення (дефініція) поняття.

Логічна характеристика об'єму поняття: логічний клас (множина), підклас (підмножина), елемент класу (елемент множини). Види класів. Відношення між поняттями по об'єму та їхнє графічне зображення за допомогою кіл Ейлера. Логічні операції над об'ємами понять: поділ поняття (розбиття класу на підкласи), класифікація. Операції над класами (об'єднання класів, переріз класів, доповнення класів).

Логічні операції над змістом та об'ємом поняття: обмеження і узагальнення поняття.

Тема 4. Судження та його склад. Види суджень

Загальна характеристика судження. Відмінності між судженням і реченням. Питання і судження. Зміст і форма суджень. Структура судження (суб'єкт, предикат, логічна зв'язка). Представлення структури суджень за допомогою формул. Просте і складне судження. Прості судження, їх види та структура. Атрибутивні, релятивні та екзистенційні судження. Види атрибутивних суджень. Об'єднана класифікація простих категоричних суджень: загальностверджувальні (А), загальнозаперечувальні (Е), частково стверджувальні (І), частковозаперечувальні (О). Розподіл термінів у судженні. Логічні змінні і логічні постійні. Квантори і пропозиційні функції в судженнях. Поділ суджень за змістом предиката. Поділ суджень за модальністю. Сутність і характеристика відношень між судженнями (за логічним квадратом): протилежності (контрарності), підпротилежності (підконтрарності), суперечності, (контрадикторності), підпорядкування. Відношення еквівалентності (рівнозначності). Складні судження. Поділ складних суджень за типом логічних відношень. Умовні, кон'юнктивні, диз'юнктивні, еквівалентні судження. Еквівалентні судження і тавтологічні речення. Табличне визначення основних логічних сполучників. Логічні операції над судженнями: обернення, перетворення, протиставлення суб'єкту, протиставлення предикату.

Тема 5. Умовивід – складна форма логічного мислення. Види умовиводів

Загальна характеристика умовиводу. Структура умовиводу. Принцип логічного слідування в умовиводах. Поняття необхідного та ймовірнісного умовиводу. Загальні правила умовиводу.

Дедуктивний умовивід. Умовиводи логіки висловлювань: правила виводів логіки висловлювань, види умовиводів логіки висловлювань.

Умовиводи логіки предикатів. Безпосередні умовиводи. Опосередковані умовиводи. Простий категоричний силіогізм.

Скорочені та складні умовиводи: ентимема, полісиліогізм, епіхейрема.

Ймовірнісні умовиводи. Поняття ймовірності.

Індукція як різновид ймовірнісного умовиводу. Види індукції. Методи наукової індукції. Логічні помилки в індуктивних умовиводах.

Аналогія як різновид ймовірнісного умовиводу. Види аналогії. Логічні помилки в умовиводах по аналогії.

Умови підвищення степені достовірності висновків у ймовірнісних умовиводах.

Тема 6. Логічні основи теорії аргументації

Поняття про аргументацію. Доведення та його види. Критика та її види. Спростування як окремий випадок критики. Правила, помилки, хитрощі в аргументації та критиці.

Тема 7. Доведення і спростування

Загальна характеристика доведення та спростування як операцій обґрунтування висловлювань на істинність або на хибність. Структура доведення та спростування. Вимоги логіки до аргументів.

Види доведень та спростувань. Способи спростувань. Правила доведення та спростування і логічні помилки, що виникають при їх порушенні.

Тема 8. Гіпотеза як форма розвитку наукових знань

Загальна характеристика гіпотези. Визначення поняття «гіпотеза». Види гіпотез. Побудова гіпотези (версії). Перевірка гіпотези (версії).

3. Рекомендовані джерела інформації

1. Алфьоров С.М. Логіка для юристів: навч. посіб. Київ : КНТ: Дакор, 2011. 136 с.
2. Антюшин С.С. Логика : учеб. пособие. Москва : РАП, 2008. 339 с.
3. Бандурка О.М. Юридична логіка : підручник. Харків : Золота миля, 2011. 224 с.
4. Жеребкін В.Є. Логіка: підручник. Київ: Т-во «Знання», 2002. 255 с.
5. Ивин А.А. Логика для юристов: учеб. пособ. Москва : Гардарики, 2004. 288 с.
6. Карамішева Н.В. Логіка. Пізнання. Посібник для студентів та аспірантів. Львів : Астролябія, 2002. 352 с.
7. Конверский А.Е. Логика традиционная и современная: учеб. Москва : Идея-Пресс, 2010. 380 с.
8. Конверський А.Е. Логіка: підручник. Київ : Центр учб. л-ри, 2008. 304 с.
9. Логіка для юристів (кредитно-модульний курс): навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2011. 216 с.
10. Логіка: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Харків : Право, 2005. 208 с.
11. Ткаченко А.А., Толок В.О. Основи науки логіки: навч. посібник. Запоріжжя: Дике поле, 2001. 378 с.
12. Тофтул М.Г. Логіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий центр «Академія», 1999. 336 с.
13. Тягло О.В. Критичне мислення: навч. посіб. Харків : Основа, 2008. 189 с.
14. Шенгерій Л.М. Логіка: навчальний посібник. Полтава : РВВ ПДАА, 2011. 208 с.
15. Щербина О.Ю. Логіка для юристів: Курс лекцій. Вид. 3 – те. Київ : Юридична думка, 2007. 264 с.
16. Юридична аргументація. Логічні дослідження: колект. моногр. / за заг. ред. О. М. Юркевича. Харків : Вид. Ванченко І. С., 2012. 210 с.
17. Анисов А.М. Современная логика. Москва : ИФ РАН, 2002. 273 с.

*Укладач: Шейко С.В., професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін, к. філос.
наук, доцент.*